

N:o 44 och 45.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Fredagen den 17 April 1812.

Besynnerlig Visit.

U nder sista plenum hade vi besök af så många meniskor, att vår stora sal var alldeles fullproppad. Men de voro af en särdeles beskaffenhet. Hvar och en hade betsel i munnen med tömmar uti. Tillika kommo 2:ne ofantligt stora figurer, som vi strax igenkände vara *Högmod* och *Dårskap*, och som höllo i alla tömmarna på en gång, så att de hade händerna fulla. Med sällskapet följde också en helt liten figur, lik en väderbubbla, men som i ögonblicket kunde utvidga sig till en förfärlig storlek. Den blef osynlig så snart någon af de främmande började tala, och vi förmärkte att den lilla figuren kröp in i hvar och en efter hand. Vi igenkände honom ganska tydligt att vara — *Skrytet*. Aldrig ha vi hört så många storverk på en gång berättas. De skulle kunna fylla en hel foliant, ja väl ett helt dussin. Jag vill derföre berätta en liten del af storverken. Någre berättade huru de rest öfver hela vida verlden och sett alldeles förunderliga ting, om hvilka ingen resebeskrifning förut nämt ett ord. Någre omtalte huru innerligen väl de stodo hos den eller den förnäma Herrn, som rådfrågade dem framför alla andra, i alla betydliga frågor, de viktigaste Statssaker icke undantagne. Någre berätt-

tade huru de blifvit ombetrodde att skrifva inträdes-tal, orationer, förklaringar och betänkanden åt den eller den förnämde Herrn, som sjelf ej kunde skrifva mer än bara namnet, och ändå ville passera för skrifvare. Någre omtalte huru vänligt de Kunglige helsa dem framför alla andra. Någre skröto öfver sina vackra landtgårdar, dem de bebyggt och förbättrat, och att ingen annan hade en så härlig gröda som de. Någre omtalte sin gamla slägt, och räknade opp anor ända ifrån Noach. Någre pojkar pratade, huru de skulle göra om alltsammans i hela landet om några år. Någre berättade alla de knep de gjort, för att vinna det ena och andra. Någre omtalte, med en skenhelig min, sin vördnad för religionen och dygden, sina barmhertighets-verk och sin människokärlek. Någre, som vi alle kände för stora skälmar och partilöpare, ordade stort om deras patriotism. Någre skröto öfver alla de hemligheter dem blifvit anförtrodde, dem de noga berättade. Någre skröto öfver deras framgång i kärlekssaker och uppräknade alla offren vid namn. Någre pratade vidt och bredt om deras föräldrars rikedomar. En Journalist bröstade sig deröfver, att han kunnat narra hela Allmänheten; ty han hade tagit prenumeration på 52 nummer, men ej lemnat mer än hälften, med löfte likväl att framdeles komma ihåg Allmänheten, när konjunkturen blir bättre. Någre skröto till och med öfver deras ovet. Ja, här voro äfven Poeter, som skröto oerhördt öfver den nytta de gjort, och huru afundsjuke alle andre af det slaget voro öfver de förres stora talang. En, som stormade allrämest, tillfrågades af vår Ordförande, hvad hans arbeten innehöllo? hvarpå han gaf tillkänna, att han skrifvit några supvisor, ett tal öfver en död vän, och en bok, som skulle visa nödvändigheten att göra det omöjliga; jemte något annat smått af dylik beskaffenhet. — Ja, hvad nytta har Staten af allt det der? sade Ordföranden. Här äro många nog ändå, min Herre förutan, sade han, som skrifva dylikt. Det der skaffar Staten hvarken pengar, eller dygder, patriotism och enighet i Landet. — Ja, det bryr jag mig icke om, sade Poeten; sådant allt är för lågt för talangen. — Ja, allt som talangen är till, sade Ordföranden; för supvise-ta-

langen, pedanteri-talangen, confusions-talangen, calomnie-talangen och vurm-talangen, med flera dylika talanger, tror jag snarare, att de ämnen jag nämt, äro för höga; ty de fordra sakkunskap, sade han, och den bry Herrar små-talanger sig icke om. — Någre beklagade sig, ur en skrytsam ton, att allt arbetet låg på *dem*, och att deras kamrater gjorde ingenting. Någre skröto att de hade gjort den eller dens lycka. Någre skröto att den eller den nya upptäckten långt förut varit känd af dem, ja till och med att de sjelfve voro de rätte uppfinnarne. — Men, sade Ordföranden, är det nu sant, till punkt och pricka, allt hvad Herrarne berättat oss i dag? — Ja, sade de allesammans med en mun; men i detsamma skreko de på en gång ett förfärligt — aj! Vi undrade hvad det var; men vi blefvo snart varse, att *Samvetet* stod bakom hela skaran, och vid ordet: *ja* gifvit hvar och en ett förfärligt rapp af sin dugtiga smällpiska, både dem som ljugit storverk och dem som skrutit af sina fel. Strax visade sig *Sanningen*, som körde hela det främmande sällskapet på porten. Vi undrade hvad meningen kunde vara med denna oförmodade visit; men vi gissade snart, att de fleste endast ville, det vi skulle berömma dem i vår tidning. — Nej, tack vackert. Om ni skryter en gång till, både öfver dygder och fel, så skola vi upptäcka edra namn och låta er skämmas. Om ni gjorde aldrig så mycket godt, så har ni ändå ingenting att skryta af; ty ni kunna ej en gång fullgöra edra skyldigheter, än mindre göra något derutöfver; och dessutom *luktar eget beröm alltid illa.*

Tänk, vår Honnête blef icke Riksdagsman den här gången. Huru kommer det till? Det är ändå väl, att han blir kvar här, för att arbeta hos oss, då så många andra resa till Riksdagen. Men han är illa till mods och tror att

Alla Processer äro farliga.

Han har nyligen förlorat en process, som han trodde sig aldrig böra tappa. Men, meningarne äro så olika här vid Domstolarna,

ehuru man i allmänna papperen omtalar *tillfredsställande begrepp om Lagskipningens tillstånd*, fastän man tillika säger sig hafva funnit skäl att *ställa personer under laga tilltal*. Dessa *tillfredsställande begrepp* lära således äga sina undantag. Emedlertid böra vi ej vidare klaga öfver ofullkomlighet i våra Lagar; ty få vi 1780 års Auktions-kammare-ordning för Stockholms Stad och Spannmåls-mätningen ändrade; få vi ett mera tydligt stadgande om intecknings-bevis, om bouppteckningar, om förmyndares ansvar och om Justitie-Statens procent, så lär väl vårt Lagverk icke tarfa någon vidare förbättring; ty i det fallet hade den väl redan blifvit föreslagen af vederbörande. Sedan vi således fått våra Lagar så högst fullkomliga, återstår ej mer än en enda liten omständighet, nemligen: att de efterlefvas och ej förtydas eller vrängas. Emedlertid är Honnête ganska brydd, huruvida han skall klaga eller icke, ehuru han tror sig hafva lidit uppenbar orätt. Honnête resonerar nu så här: Klagar jag, så blir det hos vissa vederbörande ett fasligt skrik, att Embetsmän förlora deras anseende: att man vill kullstörta konstitution och samhälls-ordning, och att man vill störa enigheten i landet. Vinner jag, så kan jag, i fall jag skrifer rena sanningen och pekar ut vissa vederbörande, likafullt få en aktion på halsen för det jag klagat, och åtminstone få plikta rätt hederligt; ty jag kan aldrig förmå mig att *tigga rättvisa*, eller löpa i dörrarna, och detta är ett stort fel. Skrifver jag alldeles rent ut, som det förhåller sig, och vill visa att det eller det är alldeles stridande mot handlingarna; så äfventyrar jag både att ej få bevisa hvad jag sagt, och på köpet att få sitta på vatten och bröd: tacka Gud, om icke äran stryker med. Nej — jag tror jag behåller första skadan. Processer äro farliga. *Vestigia me terrent.*

I ett större sällskap ventilerades den frågan:

När infaller nästa Lagtima Riksdag?

Regeringsformens 49. §. lyder sålunda: «Rikets Ständer skola, i kraft af denna Grundlag, sammankomma enär fem år ifrån den

«sist hållna Riksdagens slut förslutit. Uti hvarje Riksdags beslut skola Rikets Ständer bestämma dagen, då de, till följe häraf, åter sammanträda, samt uttrycklig Riksdags-kallelse, med nödiga föreskrifter afseende på Riksdagsmannavalen, deruti intaga. Konungen vare dock obetaget, att Rikets Ständer derförinnan till Urtima Riksdag kalla.»

Enligt Riksdags-beslutet af den 2 Maj 1810 är tiden för påföljande Riksdagens början utsatt till den 1 Sept. år 1815, eller 4 månader utöfver den tid, som Regeringsformen föreskrifver. Enligt Örebro Urtima Riksdags-beslut af den 12 Nov. 1810, är åter tiden till nästa lagtima Riksdag uppskjuten och utsatt till den 15 Nov. 1815, således något mer än 5 år och 6 månader från första lagtima Riksdagen. Häraf följer således, att om, under den tiden, urtima Riksdag infaller, och Rikets Ständer, i likhet med 3. §. i Örebro Riksdags-beslut, ej taga under öfverläggning andra ärenden, än sådana, som egentligen utgjort föremålen för deras urtima sammankomst, efter Konungens nådiga kallelse, men De ändå finna det hõra till urtima Riksdagens föremål, att uppskjuta nästa lagtima Riksdag till andra 5 år ifrån sista urtima Riksdagens slut; så kan, i fall någon urtima Riksdag infaller i hvarje mellånskite, ingen lagtima Riksdag någonsin inträffa, och således kan icke heller frågan om National-Representationen eller om 114. §. någonsin förekomma, så framt icke Konungen sådant i nåder proponerar.

Härom voro tankarne olika. De fleste trodde likväl 49. §:ns mening vara den, att, ehvad urtima Riksdag inträffar eller ej, borde ändå lagtima Riksdag hållas på den dag, som vid sista lagtima Riksdagen blifvit beslutit. Man får nu se, om Rikets Ständer äro af samma tanka i nästa Riksdagsbeslut.

Är Svenska Litteraturen sämre eller bättre än för 20 år sedan?

frågade en af våra Ledamöter. Om utkomna skrifter bevisa något, sade en annan Ledamot, så är väl frågan snart besvarad. Svenska

Akademien har på länge ej utgifvit några arbeten. Några af de skrifter, som nu på ett par år der blifvit belönade, äro bara ofullkomligheter, så att det ser ut som Akademien ville göra barmhertighetsverk och gifva almosa åt dem som lida brist på förstånd, liksom man ger almosa åt dem, som lida brist på dagligt bröd. Så länge Kellgren lefde, var Stockholms Posten en god skrift, och så länge Leopold var medarbetare i Extra Posten, ägde man deri också en ganska god tidning. Hvad har man nu i litterär väg? Jo Litteratur-Journalen, sade en Ledamot. Ja, den som utgafs i Åbo, sade en annan, var en ypperlig skrift; men den, som utgifs i Stockholm, har hittills ej varit annat än en parodi på Svenska Litteraturen, och är snarare Litteraturens Locusta, som väl redan hade gjort än vidsträcktare försök att utrota all Litteratur, om icke Polyfem, som nu för tiden ensam förer Litteraturens karbas, hållit henne i tygeln. De fleste gode författare hålla sig nu nästan alldeles tysta, och det är väl icke heller särdeles roligt, att ge sig i slanger med nuvarande dåliga skriftställare, hvilka vilja resonera om saker, som de icke förstå; ty numera är det gammalmodigt att förstå sig på *saker*; och det lär vara för gement för Herrar Litteratörer, att känna tillståndet i Fäderneslandet.

Jag tror, sade Koftander, att Svenska Akademiens *mindre* belöningar också göra mer ondt än godt. Om något *verkligt* och fullkomligt snille-arbete uppvisas, då må det gerna belönas med högsta belöningen, liksom nyttiga upptäckter och rön samt gagneliga upplysningar. Men att belöna en liten och omogen talang, eller småsnille-försök, det är skadligt. Talangen eller naturlig fallenhet blir aldrig bättre genom en liten belönings-medalj: den blir sämre; ty för att kunna få en liten medalj, vill ett litet småsnille vända opp och ned på sig sjelf, för att skapa sig efter sina belönares mönster, och söndersliter genom denna härmning sin egen talang, som vore mer värd, om den i full frihet utvecklade sig. När en sådan författare blir belönt, så tror han sig *vara* något, och går ej vidare den väg, som hans natur bestämt: han försöker blott att härma. Får

han deræfter en grundad kritik, så förlorar han hågen att vidare författa. Han ser då först att han gått miste; eller också, om han är bra oförståndig, anser han kritiken oförtjent. I alla fall är det farligt för ynglingar att *truga* sig till Poeter; ty de bli då merendels dåliga Embetsmän. Det vore bättre att Akademien, i stället för sina mindre belöningar, undervisade en ung författare huru han borde *ändra* och *förbättra* sitt arbete, för att kunna bli fullkomligt. Detta lände honom till nytta, då deremot medaljen för en ofullkomlighet lände honom till skada i mer än ett afseende, och belöningar för dålighet förringa alltid värdet af belöningar för duglighet.

Nå, nu har jag sluppit en tung börda, sade vår hederlige Honnête. Jag har hittat på, huru hela bristen i bevillnings-summan skall kunna fyllas, ja till och med huru $1\frac{1}{2}$ million R:dr dessutom må kunna inflyta i Statskassan; och det utan att någon enda skattdragande skall betungas mer än förut; ergo

En ny inkomst af mer än Två millioner R:dr.

Nå kan Bror det, sade vår Gyllenpatriot, så bör Bror visst bli Kommendör af Kongl. Vasa-Orden med Stora Korset. Mången har blifvit det för mindre. Låt höra då. Jo, sade Honnête, Magasins-Direktionen skall betala hela summan: Magasins-Direktionen, som åren 1809 och 1810 blef så obehörigt anfäktad af Ständernas Ledamöter, för det 9 års hufvudböcker sades vara oafslutna, och Ständerne således icke kunde få veta om Regala brännvins-kokningen bar sig eller icke: för det Bohus Läns Allmoge, som anhållit om spannmål hos Direktionen, skall fått afslag, af det skäl, att Direktionen ej ägde någon säd, hvaremot likväl Direktionen förmädde Arrendatoren i Göteborg, att för lumpna 18 R:dr tunnan laga att Allmogen icke skulle svälta alldeles ihjel: för det att Norrlands Allmoge skall begärt säd, men endast fått löfte om penningar, som likväl icke kunde ätas: för det Ramshytte Bergslag år 1801 begärte säd, men fick intet: för det Carlskoga Bergslag åren 1808 och 1809 icke hel-

ler kunde få någon säd, utan måste lefva af ärthalm, ben och lin-
knopp, hvarföre Ständerne vid 1809 års Riksdag förbarmade sig öf-
ver återstoden af de lefvande olyckliga, så att de fingo $\frac{1}{4}$ tunna säd
på hushållet: för det att säden i Bergslagen var så dyr, att den ko-
stade ifrån 5 till och med 8 Skepp:d tackjern för en enda tunna
råg, m. m. Nu är det likväl denna öfverklagade Magasins-Direktion,
som skall hjälpa hela Statskassan och mildra alla våra bördor. Då
må ju också alla förra fel förlåtas? Men på hvad sätt? sade Gyl-
lenpatriot. Jo, sade Honnête, Ständerne hafva uttryckligen förkla-
rat, att Magasins-Direktionen, för de 20,000 tunnor, som den får
förbränna till brännvin i Stockholm, skall betala samma afgifter, som
i Brännvins-förordningen äro utstakade. När man nu beräknar dels
folkmängden å 8 sk. personen, och dessutom pannerymden för Di-
rektionens alla ofantliga pannor, så gör, efter min uträkning enligt
tarifen, afgiften, som Direktionen kommer att betala, ungefär 125
R:dr tunnan, eller emellan 2 och 3 millioner R:dr; och mer be-
höfva vi ju icke i tillökning. — Ja, Bror har rätt, sade Gyllenpa-
triot — alldeles riktigt — går den summan in, så är ju allt hul-
pet. Tänk — den utvägen kom jag icke ihåg. Herre Gud, sade Kof-
tander, ibland är hjälpen närmare än man tror. Ho kan oss nu för-
derfva? Men huru skall Direktionen få ihop denna summa?

På Andra Häftet af Trompeten, äfven bestående af 32 Nummer, som utgif-
vas inom Maj månads slut, emottages prenumeration i Utter & Comp:s Bok-
låda med En R:dr Banko.

N:o 46 och 47.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Tisdagen den 21 April 1812.

En Anonym har insändt några anmärkningar vid Nya Posten N:o 7 och 8, den 27 och 30 Januari detta år, angående

Indelta Soldaternas Arbets-kommenderingar.

Anonymen medger, att Hr W. i Nya Posten har rätt i sjelfva principen, att indelta Soldaters arbets-kommenderingar tillförene ej sträckt sig längre än till defensions-arbeten. Han medger också, att genom kommenderingar till kanal-gräfningar m. m. försummas det åkerbruks-arbeté, som i hemorten kunnat förrättas af Soldaterna, och som bidragit till allmän nytta. Han medger äfven, att dessa arbets-kommenderingar kosta Rothållarne penningar till Soldaternas utrustning och till nya Soldaters anskaffande, när, såsom man allmänt säger hafva skett vid Göta Kanal med Vestmanlands Regemente, många Soldater omkomma af sjukdom under arbets-kommenderingen. Han medger också, att Soldatens ändamål är helt annat, än att vara en tvungen *dagsverkare*. Men han medger deremot *icke*, att sådant strider emot knekte-kontraktets *ordalydelse*; ty i alla sådana kontrakter nämnas *arbets-kommenderingar* utan undantag. Han medger icke heller, att Befälet är — *Soldatens kamrater*, och att Befälet, från lägre till högre grader, hör *deltaga i arbetet*. I krig dela befäl och man-

skap lika mödor. Der äro de alla på deras rätta ställe; men i frågan om gräfningen och dylikt kan något kameratskap ej vara lämpligt, och Befälet är dervid närvarande endast för att tillse, det Soldaten blir väl vårdad och njuter sin tillbörliga rätt: därför är också Befälet då af ett inskränkt antal. Den anonyme författaren är också af den tanke i allmänhet, att så länge vårt jordbruk ännu icke kommit i det stånd, att det ger öfverskott, eller åtminstone är tillräckligt till Landets eget behof, är allt användande under åkerbruks-månaderna af så många tusende dagsverken till kanaler och andra *icke* produktiva arbeten ej förmånligt; ty, säger han, den naturliga ordningen är ofelbart att först skaffa sig varor att föra och transportera, men icke att *börja* med kanalerna och *sluta* med produktionen, som genom dem skall transporteras. Det är, säger han vidare, att följa Fruns exempel, som ville ha informator innan hon ännu hade fått barn.

Ja, det är väl värre, sade Gyllenpatriot. Barnbristen skulle möjligen kunna afhjelpas genom dugtiga *informatorer*; men varubristen kan alldeles icke hjälpas genom dugtiga *kanaler*, hvilka icke kunna producera ett enda korn säd, men väl under arbetstiden minska produktionen genom alla de dagsverken, som dragas från jordbruket. Jag påminner mig nu, sade han vidare, en besynnerlig utlåtelse i Revisorernas berättelse om Göta Kanal, att *afunden* och *egennyttan* velat lägga hinder i vägen för Kanal-arbetet. Begge dessa passioner finnas väl här till öfverflöd (Gud nåde oss så visst!); men aldrig har jag förr hört, att egennyttan lagt annat hinder i vägen för detta arbete, än att jordägare icke vilja gratis afstå deras välfångna egendom, och detta slags egennyttan är ganska loflig. Deremot har jag hört många säga, att egennyttan är sjelfva hufvud-orsaken till hela Kanal-anstalten.

En Anmärkning har inkommit öfver Koftanders förslag till
Bevillning af Prester.

Förslaget i N:o 9 (säger Anmärkaren) kan i visst afseende vara billigt, men i ett annat åter icke. Om en Prest hade uppgifvit för liten inkomst, och Kronan hädanefter skulle uppbära hela inkomsten, men i stället betala Presten just jemt så mycket som han uppgifvit, så skulle ju hans oskyldige efterträdare, som ingenting brutit, derigenom komma att lida, och förlora en del af de inkomster, som han är berättigad att uppbära. Om åter Staten skulle hädanefter betala Presterna deras lön i penningar efter nuvarande varupris, så blefvo Presterne i framtiden lidande i samma mån, som varuprisen blefvo förhöjda. Deras öde blefve då detsamma, som penningelöntagares i allmänhet. Ville Kronan vara säker om någon vinst på företaget, så borde uppbörden bjudas ut på Arrende, lika som med Tull-uppbörden förut skett; och som Tull-Arrendet med detta års slut kommer att upphöra, så vore bäst att till Fullmäktige i det nya Arrendet af Prest-inkomsterna välja de ifrigaste af nuvarande Tull-Arrende-Fullmäktige, som varit med ifrån början och känna vägarne huru en uppbörd skall kunna bära sig, och äfven gifva någon styfver i öfverskott åt förvaltarne. Sex Fullmäktige kunde i alla fall vara nog, i synnerhet om blott de hvassaste blefvo utsökte, och då vore valet snart gjordt. Men säkert skulle allmoge och tionde-gifvare bli bättre efterhållne än hittills, och detta skulle göra ett elakt skrik i landet, ja värre, om det vore möjligt, än öfver sjelfva Tull-Arrendet.

Förklaring.

Anmärkningen är ej utan grund; men på det att en efterträdare ej måtte lida, så kunde ju aversions-handeln blott räcka i nuvarande innehafvares tid, och derefter göras nya kontrakter, om Kronan funnit att spekulationen burit sig. Öfver förvandlingen i penningar höra likväl Presterne ej mera klaga, än *andre* Embetsmän,

och om Kronan en gång skulle komma i åtnjutande af hvad Presterne uppbära för mycket, så vore det väl icke obilligt. Men att bortarrendera uppbörden till någon Societet, som skulle sträcka sina snåla ögon öfver hela landet, det vore att uppväcka ett allmänt missnöje. Medelvägen torde kunna bli den, att Kronan blott för ett enda år lät uppbära inkomsterna, och derefter, sedan beloppet derigenom vore utredt, bestämma, efter en säker grund, hvad hvar och en borde ge i skatt och bevillning. Då kunde ju hvarken Presterne eller Staten bli lidande, och det är dit man en gång bör kunna komma, så att hvar och en ger hvarken mer eller mindre än han bör. Detta blir i allmänhet ett svårt problem, och man får se huru det af närvarande Ständer upplöses.

En Ledamot uppläste i går sina tankar angående
Våra moderna Anmärkare.

Allt efter som förståndet synes aftaga, säger han, tyckes oviljan och en viss elakhet intaga dess rum. Det är numera ganska vanligt, att, i ämnen som man icke förstår, eller ock (antingen af fördom eller af obenägenhet emot författaren, erkänd eller gissad) vill truga sig att ogilla, man ser allt ifrån origtiga synpunkter: att man söker framtvunga förborgade afsigter, på hvilka författaren aldrig någonsin tänkt, utan endast äro en följd af anmärkarens naturliga böjelse till origtiga uttydningar och till ogrundade misstankar: att man, när författarens ord icke kunna få den uttydning, som anmärkaren önskar, förändrar dem och påbördar honom andra, som han *icke* nyttjat: att man, för sitt ogillande, ej mäktar framdraga andra skäl, än att Per eller Pål tänkt annorlunda, hvilket likväl ingenting bevisar; samt att man, när alla utvägar äro stängde, antingen anfäller författarens person, eller ock tillgriper den universala ressursen, att beskylla honom motarbete Regeringens afsigter, klandra författningar, väcka oenighet och leda anarkisternas organer, med flera orimligheter, som tillhöra nuvarande Svenska stilen.

Man kan väl icke neka, att felaktiga författningar böra förbättras: att laster och brott böra bestraffas: att Embetsmän böra fullgöra deras skyldigheter: att hvar och en bör åtnjuta de rättigheter, som honom med rättvisa tillkomma: att den ena icke bör förtrycka eller förörätta den andra: att Lagarne böra strängt efterleivas, men ej egenvilligt förtydas m. m. Men der dygd och moralité aftagit: der egenkärleken och egennyttan vilja hafva sitt fram: der afund och förtal blifvit en rotfastad vana: der odugligheten har större pretentioner, än dugligheten sjelf: der lögnen anses loflig och sanningen motbjudande, och der det kostar på för den sjelfsväldige, att vara laglydig: der skall man också finna, att den, som föreslår förbättring i lagarna, förklaras obetänksamt vara en nyhetsälskare, som vill väcka olydnad: den som ifrar emot laster och brott, utropas af alla lastfulla vara en örolig medborgare, som vill störa Samhällsordningen: den som anklagar någon Embetsman för fel, änses af alla dem, som finna sig vara lika felaktige, för en smädare, som vill anfälla hela Embetsmannacorpsen, den ena efter den andra: den som yrkar lagarnas efterlefnad, anses af de sjelfsväldige med ovilja. Derifrån detta hesa skrån från odugligheten, egennyttan och elakheten, emot hvarje god, upplysande och bestraffande skrift: derifrån denna rädsla för ljuset, upplysningen och tryckfriheten: derifrån denna rysliga tanke hos hvar och en lastfull eller oduglig, att det är hans eget obetydliga *jag*, som målas i allmänna framställningar.

Man må fråga med Kellgren: hvadan kommer det allmänna begäret, att snart sagdt i allt hvad som skrives, den klaraste dikt, det oskyldigaste skämt, den allmännaste moral, vilja finna allusion på vissa händelser och personer? — Är det vansinnighet eller arghet? — Är det håg att skada författaren? — Är det samvetets medvittnande? — Är det dumhetens bemödande att vilja synas finare än andra, eller dess högmod att verkligen tro sig vara det? — Är det oförmågan hos alla små, personliga, själar, att ej en gång kunna tänka sig möjligheten af en känsla, så abstrakt, så oegennyttig, som att ifra mot laster och dårskaper i gemen, utan afsigt på vinst eller

hämnd? Men — man måste le åt dumheten, beklaga ilskan, tryggas vid renheten af sina afsigter, åtnöjas med upplysta läsares bifall, och förakta all dom af högre eller lägre pöbel.

Emedlertid är det onekligt, att Regeringarne alltid äro i behof af Filosofernas skrifter. Man måste se med många ögon och en långvarig uppmärksamhet, för att kunna fälla ett säkert omdöme. Hvilken oändlig mängd af systemer har icke blifvit uppställd, kullslagen och åter upprättad? De, som sitta vid styret, säger Kellgren, äga ej alltid de bästa ögon, och om de än ägde dem, så sättas de ofta af göremålens påträngande mängd i den olyckliga nödvändighet, att antaga förr än de hunnit pröfva. Den största Minister hindras af ärendenas eviga rörlighet, att alltid grunda sina förslag på säkra kalkyler. Ofta är det mängden af misslyckade försök, som slutligen tvingar honom att antaga det rätta; men då saknas kanhända både medel och styrka. Erfarenheten är en säker, men dyr, Läromästare för Riken. Den åskådande Filosofen, i sitt lugn, forskar djupare, än den i tjänst varande Embetsmannen, helst om den förre sjelf lagt hand vid Stats-göremålen. Embetsmannen kan ej vara så ledig, så oberoende och så fri från förströelser, som den lugna Filosofen, för att anställa en sådan pröfning, som fordras för att finna det rätta. Den sednare, då han obemärkt och uppmärksamt följer sakernas gång, är i tillstånd att pröfva med en stadgad och öfverlagd säkerhet, och han kan följaktligen gifva åt en Regering sådana upplysningar, som den af göremål ständigt öfverhopade Embetsmannen aldrig skulle vara i tillstånd att åstadkomma. Childs bok har i ett sekel varit Engelska Regeringens ledare, och Embetsmännens myndighet uppreste sig förgäfvets emot hans arbeten. Hvarföre skall då de Styrandes högmod såras, då man granskar deras fel, ehuru deras egennyttas lider, då man upptäcker deras ränker? När ett Folk blifvit upplyst, talar alltid dess röst mer mäktigt, än de Stores fördomar.

Hemställning till Vederbörande.

Om, vid lån-liqvider emellan enskilda personer, det å ena sidan synes billigt, att, då lånet är intecknadt, *låntagande* fastighetsägare ej betungas med agiotage för ett försämradt mynt; så torde, å den andra, ej vara mindre rättvist, att *långifvare* ej heller förlora hälften af deras egendom. Bankosedeln, såsom allmänt är bekant, har ej allenast i handel på utländsk ort fallit öfver 100 procent, utan ock inom Riket ansenligt nedstigit under sitt åtecknade värde. Den förlust å ömse sidor, som från ett obestämdt förhållande i denna del leder sitt ursprung, torde kunna förekommas genom en jemkning i betalningssättet och genom en medelväg emellan 2:ne ytterligheter. Den kunde bestå deri, att vid återbetalning af lån, som äro intecknade för mer än 5 år tillbaka, ersättningen för sedelmyntets fallna värde delas lika mellan långifvaren och låntagaren; men att deremot, för inteckningar *efter* den tiden och allt framgent, något skadestånd ej finge yrkas. Utan något allmänt och skyndsamt stadgande i detta ämne, torde någon enskilt öfverenskommelse ej vara möjlig. Vinsten blir nu *låntagarens*: rättegång och gräl *långifvarens* lott. Denna fråga rör många medborgares rätt: den förtjenar åtminstone att öfvervägas af Rikets nu församlade Ständer, som upplyst lära finna, att enskilda personer ej böra göras olycklige genom Statens misslyckade finans-operationer.

Att dömma folk från äran,

sade vår ärlige Honnête, är ett af de mest orimliga straff, i synnerhet som allmänna opinionen har ofta helt och hållet ogillat sådana domar. Dessutom drabbar också straffet alldeles oskyldiga personer; ty den, som vore i behof af en sådan persons vittnesmål, får icke begagna det, och kan således äfventyra att förlora en betydlig fråga. Besynnerligt är också, att en domare skall kunna förbjuda andra, ja till och med hela menigheter, att ha förtroende till en person, som fått en sådan dom emot sig. Hur kan en domare

disponera om andras förtroende? Vore det icke nog, om detta appendix vore borta? och hvad kan vara orsaken? — Jo, sade Gyllenpatriot; jag tror det kommer deraf, att man icke vill exponera domares reputation; ty om Allmänheten skulle få lof att begagna sitt förtroende för en person, som vore dömd från äran, så skulle ju detta förtroende, när det vid ett val offentligen förkunnas, vara det mest ojäfaktiga bevis, att Allmänheten ogillade hela domen och domarens åtgärd. För en sådan tort har man ej velat exponera domarevärdigheten. Men om nu så händer, att en från äran dömd person ändå har förtroende hos en Allmänhet; så är detta ett klart bevis, att denna Allmänhet alldeles ogillar Domare-maktens åtgärd, och att allmänna opinionen icke låter styra sig af domar.

Frågor.

Hvilka olägenheter skulle väl kunna uppkomma, om landtmän blefve tillåtet att till Städerna och äfven till sjelfva Stockholm till salu införa bröd, färskt kött och dricka?

Männe icke, i Statskassans nuvarande behof, det vore angeläget, att Lagmans- och Häradshöfdinge räntan allmänt utgjordes, så på Landet som i Städerna, utan alla exceptioner och undantag? Den tillökning, som derigenom vunnas, utgjorde säkert omkring 100,000 R:dr. Att Städerna till en del löna deras egna Domstolar, är ej något skäl; ty de behöfva i alla fall anlita Hof-Rätterna, till hvilkas aflöning de hittills icke bidragit.

På Andra Häftet af Trompeten, äfven bestående af 32 Nummer, som utgifvas inom Maj månads slut, emottages prenumeration i Utter & Comp:s Bokläda med En R:dr Banko.

N:o 48 och 49.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Fredagen den 24 April 1812.

Vår hederlige Koftander har ingifvit några af honom författade
Tankar om Prester.

Hvar och en Prest, säger han, ifrån och med Ärkebiskopen till och med Adjunkten och Huspresten, bör vara en sann christen, i bibliskt förstånd att tala. Om någon bör hafva Gud för ögon och i hjertat, så är det en Prest, både på sitt embetsrum, i kyrkan och i samqväm. Han skall föregå sina åhörare med goda exempel, för att befordra religionen, och utan religion kan icke något sambälle äga bestånd. Honom åligger därför att värdigt uppföra sig i sitt kall, för att hålla det i renhet och aktning, och häraf följer således, att han bör afhålla sig från allt, som smakar af den onda världen och dess väsen. Hvad förtroende och aktning kan man väl äga för en Prest, som, oaktadt den heliga lära han predikar, ändå, i sitt sätt att vara, affekterar att likna världsmenniskan i sättet att kläda och pryda sig; i skratt och löje; i ofta oanständiga berättelser och anekdoter; i kort- och tärningspel; i dryckeslag; i besök på krogar och källare; i broderskap med fyllbultar m. m.? Är det presterligt att sköta sina nöjen till öfverflöd, att deltaga i allahanda lekar och att galnas med den vällustige? Vinner han väl sina åhörare aktning

och förtroende dermed, att han är en Ordens-vurm, och bör han väl känna mer än en enda Orden: *Helga manna samfund*? Behöfver väl en Prest affektera finesser och vara vältalig på *verldens vis* i sina predikningar? Den rätta vältaligheten på en predikstol läres endast af Guds Ande, Saknas *den*, så är hela hans predikan död och liflös: den förfelar också sitt ändamål. Preste-Ståndet behöfver att snart reformeras och återföras till det ändamål, som med detta Stånd var åsyftadt. Förfaller religion och gudsfuktan, så förfalla också dygderna, och med dem — samhället. Det är ej pedanteriet, som frånrycker mig denna bekännelse; det är min rena nitälskan för samhällets väl; och den aktning, som fråndrages religionens tjenare, om de förtjena den, fråndrages också småningom sjelfva religionen. Begynner *den* att föraktas, så ökar sig detta förakt allt mer och mer, och följderna kunna bli rysliga. Det starkaste samfundsbandet består i religionen: aktom oss att det ej försvagas eller sönderbrytes.

Jag skulle önska, att det förslag blefve antaget, som framledne Biskopen Möller framställde, att Prestval borde bestämmas genom lottning. Verldsligt sinnade Prester och vinningslystne Förmän skulle väl resa sig opp emot detta förslag; men alla olagliga utvägar, Pastoraters försäljande, Kronobetjeningens mutande, processer och oenighet emellan åhörarne, jemte tusen oredor, skulle likväl derigenom upphöra. Legoherden skulle säga, att valet då berodde på en slump; men kan man icke snarare säga, att det berodde på Gud sjelf omedelbart? Skulle väl då någon obehörig, eller den som icke kände ett oemotståndligt begär i sitt hjerta till detta heliga Stånd, försöka att ingå i Preste-Ståndet?

Såsom prest och undersåte känner jag noga den skyldigheten, att lyda och efterkomma de antagna lagar; men jag tror mig icke heller fela, om jag till andras mögnare bedömande föreslår några

Nödiga ändringar.

1:o Då större delen af de högre Stånden, ja äfven Medelstånden och deras tjenstfolk, sällan bevista den offentliga Gudstjensten,

så synes mig angeläget, att Pastorerne i Stockholm och i alla andra Städer, ja äfvenledes på Landet, särdeles hos herrskap, borde den vanliga tiden anställa husförhören i hvart och ett hus och med allvar efterfråga huru det står till med christendoms-kunskapen och dess utöfning. Då kunde de få tala i religions-ämnena, så väl med föräldrar som med barn och tjenstfolk; och då kunde de utforska deras barna-uppfostran och rätta det felaktiga. Med husförhören går det nu oförsvarligt och jemmerligt till. Flera kvarter kallas tillsammans i Sakristian; men blott en eller annan deputerad ankommer. Pastor ser och talar ej med sina åhörare oftare, än då han är bjuden på kalas; och han skulle anses vara ganska obehöfvad, om han då ville framställa en andelig diskurs, eller efterfråga huru det står till med husandakten och barna-uppfostran. Ville han vid enskilda besök bringa sådana tale-ämnena å bane, så blefve dörren säkert stängd vid nästa visit; men detta kunde ej ske, om husförhöret förut vore kungjordt och af honom med värdighet anställdes.

2:o Den kontroll, som är ålagd Presterna mot Kronobetjente och uppbördsmän, ehuru angelägen den synes vara, underhåller likväl en beständig ovilja mellan dessa och Presterna, hvilken ovilja äfven kan sprida sig till de andra åhörarne. När förtroendet minskas emellan lärare och åhörare, förlorar läraren mycket af sin kraft och förmåga att fullgöra sitt kall.

3:o Prestens uppgifter till Tabellverket synas mig ej böra sträcka sig längre än till folknummern. Årsvexten och det öfriga kunde uppdragas Länsmannen. Undersökningen om årsvexten samt kreatur i hvar och en gård, har på många ställen satt Presterna i misskredit, ehuru detta icke torde synas troligt för dem, hvilka sjelfve ej lagt hand vid detta arbete, som derjemte borttager mycken tid för Presterskapet, hvilken borde användas till sjelfva läroverket.

4:o Hvad kan det vara för skäl, att Pastor skall nödgas hålla Sockenstämma hvar gång en Landshöfding, en Kronofogde eller en Länsman så yrkar? Hvad hindrar dessa Embetsmän, att sjelfve hålla sådana Sockenstämmor, och att Kronofogden eller Länsmannen kun-

de föra protokollet? Det synes nog, att Presten håller Sockenstämman, när Församlingens enskilda angelägenheter så fordra; till något ytterligare besvär borde han åtminstone icke kunna befallas af en Länsman.

5:o Sättet att på predikstolarna kungöra författningar från alla slags aut riteter, samt lysningar efter tjufgods eller till auktioner m. m., torde tåla mycken vederläggning. Predikstolen är ett ställe, der endast Guds Ord skall förkunnas. Den rörelse och andakt, som en god predikan kunnat uppväcka i åhörarnes hjertan, går till en stor del förlorad, då, nästan i samma ögonblick, sinnena skola vändas åt flera världsliga ämnen. Ändamålet med uppläsandet af kungörelser och notifikationer förfelas derjemte; ty Presten, som redan är tröttad genom sin predikan, mäktar ej vid kungörelserna höja sin röst lika högt som förut. Det vore kanhända lämpligare, att hvar och en husfader kvarstod till dess Gudstjensten vore slutad, och att kungörelsen derefter upplästes på kyrkogången, då hvar och en borde äga rättighet att göra förfrågningar öfver det han under uppläsningen icke fattat, och Presten äga tillfälle att behörigen upplysa. Då kunde också åhörarne fatta rediga begrepp om en författning, hvilket nu sällan sker. För öfrigt borde också hvar och en utkommande författning anslås på en tafla vid kyrkan, till allmänt läsande 2 å 3 veckor.

6:o Presterskapets nu åliggande skyldighet, i anseende till Giftmåls-Balken och kartornas belopp till lysningar, kunde alltför väl öfverflyttas på Domaren i orten, som äger rättighet att pröfva alla andra frågor. Domarens attest om hinderlöshet till äktenskap kunde uppläsas i Sockenstämman, men ej på predikstolen, samt intagas i protokollet.

Min mening är ingalunda, att vilja befria Presterskapet från att gagna Staten i allt hvad på det ankommer; men jag önskar blott, att Presterne måtte få vara Prester, och tillhållas att vara det fullkomligt. Det är då som de kunna göra Staten mesta nyttan; det är då som de kunna befördra Gudsfruktan och moralité; det är då

som de kunna skapa dygdiga och lydiga undersätare, och det är då som deras bestämmelse uppfylles.

Förslaget om

Biskops-Embetenas indragning

skulle jag gerna tillstyrka. Då Biskoparne numera i allmänhet icke äro Prester i egentlig bemärkelse, utan endast ordningsmän, hvilkas göremål ej fordra mycken tid, skulle dessa göremål, utan all saknad, kunna uppdragas Domprobstarne, och Staten derigenom vinna en inkomst. Begäret efter dessa rika och lysande platser har kanhända förfört mången Prest till afsteg, som han i annat fall hade undvikit. Men jag tror också, att Preste-Ståndet ej heller vunnit genom de i sednare tider tillkomna

Lysande Dekorationer,

som synas vara alldeles heterogena för Preste-Ståndet. Den drägt Presterne bära, om den hålles ren och obefläckad, är alldeles tillräcklig att hålla dem i aktning och vördnad; men är den ej ren och utan fläckar, så kunna hvarken band eller stjernor återskaffa den förlorade aktningen. Dessa prydnader, ofta så begärligt eftersträfvade, anses ej sällan af Allmänheten såsom bevis af en inneboende fåfänga och världskärlek, hvilka ej befordra aktningen för Preste-Ståndet. Det enda en Biskop borde bära, vore *korset*, såsom en sinnbild af den lära han bör befordra, och en ständig påminnelse om hvad han bör vara, tro och lära. Men detta kors bör ej bäras blott *utanpå*; det bör bäras *i hjertat*, som alltid bör upplifvas af en helig åtanka på Den, som burit det för oss alla.

Hvad är Samvetet?

Den första, den mest förbindande och den starkaste Naturslagen är den, att vi skola älska allt hvad förnuftet föreställer oss såsom godt, och hata allt hvad det erkänner såsom ondt. I samma

mån som vi föreställa oss höjden af vår timliga eller eviga lycka eller förlust, känna vi glädje, missnöje eller ånger. Häri ligger i allmänhet grunden till all välvilja, till all dygd och till all afsky för alla laster; men den gör också i våra känslor den besynnerliga skillnad, att vi vid *rättvisa* och *trohet* äro kallare; ty begge äro ovillkorliga skyldigheter, som ej kunna åsidasättas, utan att vara groft brottslig. Deremot hafva *menniskokärlek* och *ädelmod* något mer intagande och ädelt; och det är orsaken hvarför *orättvisa* och *otrohet* synas oss vara svartare och nedrigare, än *känslolöshet* och *egennyttia*. Hela vår natur uppröres emot röfvaren, mördaren, förrädaren och tyrannen. Vi anse med förakt den egennyttige; med afsky den orättfärdige; med likgiltighet den som blott gör rätt; men deremot med förtjusning den ömma, välgörande människovännen. Kreaturen tyckas se sig sjelfva i hvar och en af deras likar. De gå utan misstroende till hvarandra, de bo tillsammans och de försvara hvarandra utan känsla af torftighet eller behof. Hos människan ligger enahanda grund inplantad, och en lycklig människa är, för människovännen, den vackraste syn i naturen. I vår själ förvandlar sig allt hvad vi se, i gladare eller bedröfligare utsigter af mensklig lycka eller olycka. Denna känsla skiljer sig alltför tydligt från den trånghjertade egenkärlekens rörelser. I hvar människa finner jag igen mig sjelf; ty jag vet att hon med mig har lika känslor, och att de äga samma måttstock som mina egna. Härigenom föreskrifver mig således naturen den första samfundslagen: att *hvad jag icke vill att människorna skola göra mig, det skall jag icke heller göra dem*. Denna lag är naturlig, helig och förträfflig.

Men — med blotta rättvisan kan människan ändå vara ganska eländig, utan de mildare pligterna af välvilja och människokärlek; ty det minsta en människa kan vara, är att vara rättvis. Jag kan *fordra* denna såsom en skyldighet; men jag kan ej med samma fog äska de mildare pligterna, ehuru de höra till menskliga lifvets lyckalighet och väcka min beundran, högaktning och tacksamhet. Jag känner, till de mildare pligterna, icke samma stränga förbindelse,

som till rättvisan; men jag anser mig likväl vara en ovärdig varelse, om jag fritager mig från deras uppfyllande. De äga många olika grader; rättvisan deremot har inga, och den kan genom ingen föreställning förhöjas; ty hon är alltid ovillkorligt förbindande med alla egenskaper af den strängaste lag, som hotar ända intill att verka förtviflan. Ju mer orättvis och förolämpande jag varit, och ju flera jag qvalt och gjort olyckliga, ju större är också den oro, som förföljer mig. Jag måste derföre finna mig allrämest straffbar, när jag genom min otrohet förgripit mig emot ett helt Samhälle, emot mitt eget Fädernesland. Jag måste erkänna, att rättvisa och trohet äro oundgängliga i alla slags samfund, och att alla dess medlemmar utan åtskillnad hafva rättighet att fordra dem af mig såsom ovillkorliga pligter. Men Samhället fordrar icke *ädelmodet* med en lika stränghet; ty detta beror på medfödda ädlare böjelser, och kan således icke af lagarna utstakas. Men deremot äger äfven det oädlaste sinne en känsla af *rättvisa*, hvars förbindande kraft det ovillkorligt erkänner.

Samvetet, eller den invertes domstol, genom hvilken vi sjelfve dömma våra egna tankar, ord och gerningar, grundar sig på dessa känslor och på dessa lagar. Samvetet är icke blott förnuft: icke blott drift: det är begge tillika; och förnuftet är den lagstiftande, men böjelsen den verkställande makten. Samvetets röst är Skaparens egen. Den grundar sig på en evig oföränderlig vilja och på en evig oföränderlig lag, från hvilken sjelfva Guds egen frihet icke afviker. Härifrån härleda sig alla samvetets gradationer af glädje, sinnesro, ångest och ändtligen förtviflan. Vid hvarje ädelmodig gerning finner jag mig större och lyckligare, än om jag förvärfvat mig gods och ägodelar. Jag behöfver då icke rysa öfver några tårar, dem jag utpressat. Men hvart ville jag väl fly, om samvetet, denne förskräcklige domare, skulle förebrå mig: att stolt och känslolöst hafva missvärdat min nästas fred och lycka, som ofta blott kostat mig en ringa möda att befordra: att jag genom omenskliga grundsatser sökt göra mig än hårdare: att jag gjort människor olyckliga, och uppoffrat dem för mina laster, och störtat hela slægter i olycka: att jag varit försumlig

i min tjenst och gjort Staten skada: att jag utöfvat mitt embete med hårdhet och orättvisa, med hämd och förföljelse? Jag skulle förgäfvat försöka förströ mina tankar. Det kan lyckas mig till en tid; men samvetets hotelser skulle förr eller sednare förfölja mig; jag skulle öfverallt se en hämnande hand öfver mig upplyft, och i hvart moln se himmelens dunder och blix, som ville krossa mig: jag skulle öfverallt se orättvisans och omensklighetens förskräckliga plågo-andar; jag skulle beständigt höra mina förtryckta likars rättvisa klagan öfver mig: det skulle vara mig odrägligt att lefva och förskräckligt att dö. Förnuftet känner ingen utväg att stilla denna oro, och det vore en välgerning, om Guds godhet icke öfverlemnade mig åt förtviflan.

På Andra Häftet af Trompeten, äfven bestående af 32 Nummer, som utgifvas inom Maj månads slut, emottages prenumeration i Utter & Comp:s Boklåda med En R:dr Banko.

N:o 50.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Tisdagen den 28 April 1812.

En obekant har insändt följande

Svar på några Prisfrågor.

Om några af de i N:o 15 och 16 uppgifna prisfrågor fordra tid och mycken omtanke att fullständigt besvara; så äro deremot många af den beskaffenhet, att de ganska lätt kunna besvaras. Jag vill anföra några sådana: till ex. 8:de frågan: *Huru skola Lagarne komma till full verkställighet och alle njuta lika rätt, utan anseende till personen och utan afseende på andra omständigheter, än sjelfva sakens verkliga beskaffenhet?* synes mig till och med obehörig, då Justitie-Ombudsmannens nyligen utkomna berättelse för år 1811 innehåller, att ansökningar, besvärsskrifter, ja sjelfva klagomålen icke bibringat andra än *tillfredsställande* begrepp om Lagskipningens tillstånd. Huru glädjande är icke denna underrättelse, och huru lyckligt att alla klagomål funnits ogrundade! Denna hastiga förändring är ostridigt en följd af Justitie-Ombudsmans-tjenstens inrättande och Justitie-Ombudsmannens *tillvarelse*. Mig förefaller likväl, att en liten exception kunde äga rum. När olika domar i en och samma sak utfärdas från olika domstolar, men ej mer än *en* kan vara laglig; så måste väl Lagskipningen på *något* ställe hafva varit *icke tillfredsstäl-*